

Shake, rattle and roll

Geselen is een lijfstraf. Bij een geseling wordt een zweep, een stok of een touw gebruikt om het lichaam af te ranselen. De geseling is in Nederland afgeschaft in 1854.

Nu begrijp ik dat het toedienen van slagen, of het ontvangen van slagen, door sommigen kan worden ervaren als opwindend genot. Francis Bacon bijvoorbeeld hield wel van een goed pak slaag. Hij liet zich door zijn minnaar, een gestoorde ex-gevechtspiloot, geregeld bont en blauw slaan. Men moet altijd tolerant zijn als het gaat om erotische stimulatie, dus daarover geen kwaad woord.

Toch verbaast het mij te zien hoe een aardige jongeman uit de Veluwe zoals Ide André de Middeleeuwse techniek van de geseling van stal heeft gehaald en heeft losgelaten op de schilderkunst. Hier kunt u zien hoe hij in razernij het arme schilderdoek met een stevig stuk touw te lijf is gegaan. Waarom? Wat heeft zo'n stuk linnen hem misdaan? Waar heeft het die afranseling aan verdiend? Wilde Ide André de muze van de schilderkunst tot een bekentenis dwingen? En zo ja, wat heeft hij dan uit haar los gekregen?

Wel – in ieder geval één ding: dat de handeling, de actie, de performance van het schilderen het allerbelangrijkste is in deze schilderijen. Het doek, om criticus Harold Rosenberg te citeren, is niet de plek om iets of iemand al dan niet herkenbaar af te beelden, maar 'an arena in which to act'. Het gaat om de daad van het schilderen zelf, zo schreef hij in zijn baanbrekende essay 'American Action Painting' uit 1953. 'What was to go on the canvas was not a picture, but an event.'

Niet een plaatje, maar een gebeurtenis. Een happening in verf! Dat gaat ook op voor de schilderijen van Koen Delaere, een vriend van Ide André en diens voormalig docent aan de Arnhemse kunstacademie. Zijn doeken zijn bedekt met een dikke laag acrylmedium, waarin sporen zijn getrokken. Over dit geribbelde oppervlak heeft Delaere de olieverf uitgestort. Niet voorzichtig en met mate, maar met woest gespetter. De verf is als een tsunami over het reliëf heen geraasd. De voorbereiding van het schilderij mag dan weloverwogen zijn geweest en beheerst, de voltooiing was impulsief, explosief en zinnelijk. Net zo fysiek en net zo gewelddadig als bij Ide André.

Koen Delaere en Ide André zijn dan ook niet het type kunstenaar dat schildert tijdens kantooruren en dat vrij is in de weekenden. Hun schilderijen komen tot stand tijdens intense sessies, waarin alles sterk is samengebald. Het gaat er niet om hoe lang de kunstenaar aan het werk is geweest. Het gaat erom dat hij

volledig in het werk is opgegaan en gaandeweg alle besef van tijd heeft verloren.

De schilderijen die u hier ziet, belichamen deze verhevigde vorm van concentratie. Het gaat hier niet om een roes - dat neigt te veel naar Dionysische bedwelming. Het gaat ook niet om een onderdompeling in het onderbewustzijn, zoals de surrealisten dat voorstonden met hun *écriture automatique*. Hier gaat het om een soort hyperbewustzijn van het essentiële en het absoluut noodzakelijke.

Het ironische is natuurlijk dat niet de schilder over het schilderij heerst, maar het schilderij over de schilder. Zoals de oude wijze conceptualist Sol LeWitt al wist: 'The artist's will is secondary to the process he initiates from idea to completion. His wilfulness may only be ego.' De wil van de kunstenaar is ondergeschikt aan het proces dat hij zelf in gang heeft gezet, van begin tot eind. Zijn wilskracht zou wel eens louter ego kunnen zijn.

Egomaan zijn deze twee kunstenaars in ieder geval niet. Ook hun sociale *Umfeld* behoort volgens hen tot de 'arena in which to act'. Tijdens de voorbereiding van deze expositie is bijvoorbeeld een workshop georganiseerd, waarbij twee performers elkaars rug hebben volgetekend en deelnemers aan de workshop T-shirts hebben gemaakt op het thema 'How to draw a snake on a shirt?'. Een cursus creatief met addergebroed, zou je het kunnen noemen – enkele aanwezigen hier dragen met trots het T-shirt van de ratelslang.

Schilderen is voor Ide André en Koen Delaere belangrijk, maar wat er om het schilderen heen gebeurt, vinden ze van even groot belang. De muziek waar ze tijdens het werk naar luisteren, of het spelen op de gitaar tussen de schildersessies door. De geluiden zijn in een compilatie verwerkt, samen met opnamen van het geratel van een ratelslang en het ontploffen van vuurwerk.

Her en der in de tentoonstelling vindt u ook de sporen van wat de schilders zo al dronken tijdens hun werkperiode: een cocktail van gin en Spaanse pepers en nog enkele andere explosieve ingrediënten, waarvan het misschien maar beter is dat zij hier ongenoemd blijven.

Shake, Rattle 'n' Roll – zo heet deze expositie. Een tribute aan de bekende song van Big Joe Thunder uit de jaren vijftig, en aan Bill Haley natuurlijk, die het later succesvol coverde met zijn band The Comets. Het is, zoals alle dampende, stomende rock'n'roll, een heerlijk opzweepend en seksistisch nummer. Neem bijvoorbeeld de passage "a one-eyed cat peepin' in a seafood store": er wordt

wel eens gezegd dat de "one-eyed cat" symbool staat voor het voortplantingsorgaan van de man en dat de "seafood store" verwijst naar het geslachtsdeel van de vrouw.

Dus, wat u voorkeur ook moge zijn, zelfkastijding als hogere vorm van genot, of een stiekem bezoekje aan de viswinkel, laten wij een toast uitbrengen op deze twee schilders die de kunst van shake, rattle and roll verstaan – en dan vertellen we u daarna wat er allemaal in uw cocktail zit.

Cheers!

Dominic van den Boogerd

19 januari 2019